

**Ксенија Кончаревић и Милан Радовановић:
Руско-српски и српско-руски тхеолошки речник =
Русско-сербский и сербско-русский богословский словарь**

Београд: Службени гласник 2012

360 стр. ; 23 см

ISBN 978-86-519-1367-2

Руско-српски и српско-руски тхеолошки речник проф. др Ксеније Кончаревић и Милана Радовановића представља не само први такав речник у руској и српској двојезичној лексикографији и један од ретких речника тога типа у словенској двојезичној лексикографији, него и јединствен лексикографски подухват по веома успешном споју лексикографске, лингводидактичке, традуктолошке и теолингвистичке теорије и праксе. Истовремено, *Руско-српски и српско-руски тхеолошки речник* је плод не само исцрпног критичког увида аутора у обимну лексиколошку и лексикографску литературу, него и вишегодишњег истраживачког, наставничког и преводилачког искуства његових аутора и одлична потврда њихове високе професионалности.

Већ сама чињеница да је *Руско-српски и српско-руски тхеолошки речник* проф. др Ксеније Кончаревић и Милана Радовановића у српској и руској лексикографији први у својој врсти јасно говори да се тај речник одликује за науку важним својством новог доприноса у датој области.

Нарасла потреба широког круга потенцијалних корисника за таквим речником, међу којима су на првом месту студенти Богословског факултета, али и студенти руског језика на Филолошком факултету (као и други могући) корисници тог речника, доказ је актуелности *Руско-српског и српско-руског тхеолошког речника*.

Упућени у теорију и праксу двојезичне лексикографије лако ће препознати у *Руско-српском и српско-руском тхеолошком речнику* његову оригиналност и у концепцији, и макроструктури, као и у микроструктури речничког чланка.

У лексикографском погледу *Руско-српски и српско-руски тхеолошки речник*, као двосмерни двојезични стручни речник одликује се вишедимензионалним приступом одабиру и распореду грађе која је у речнику врло промишљено описана како би лексикографски опис што потпуније одговорио својој намени. У Уводном делу подробно је описана, поред осталог, концепција тог речника, фазе његовог настајања, облици његовог проверавања у настави руског језика на Богословском

факултету, а дата су и објашњења у вези са коришћењем речника. Тај уводни део има врло важно место у структури речника. Он је скромно назван „Уводне напомене“, а знатним делом представља уводну студију, и обухвата одељке **1.** О овом речнику и његовој концепцији, **2.** О теолошком језичком изразу, **3.** О терминологији теолошке науке и **4.** Објашњења везана за коришћење речника, библиографију „Лексикографски извори“, као и Додатак, који следи после самог речничког описа, а који обухвата Регистар библијских антропонима и топонима (руско-српски), Регистар канонских (календарских) индивидуалних антропонима (руски-српски), Регистар најфреквентнијих руских скраћеница у текстовима из теологије и православне духовности, Општеприхваћене руске скраћенице за називе канонских библијских књига, Свештенослужитељи Православне Цркве (титуле и етикецијске формуле обраћања у руском језику), Етикецијске формуле у епистоларном дискурсу унутарцрквене комуникације у руском језику те Преглед правописних правила у сакралном дискурсу руског и српског језика.

Корпус датог лексикографског описа је највећим делом нов: велики број лексема ексцерпиран је и из примарних извора – како теолошких, тако и дела из области православне духовности разних стилова и жанрова на руском и

српском језику. Поред апелативне лексике, аутори су се определили да у речник уђе и ономастичка лексика, с обзиром на њену фреквентност у сакралном дискурсу и специфичности у ортографском, ортоепском и граматичком обликовању. Она је дата у посебним регистрима – библијских антропонима и топонима и канонских (календарских) антропонима. Из истих разлога израђен је и регистар најфреквентнијих скраћеница које се користе у руској теолошкој и литератури из области православне духовности.

У лингводидактичком погледу *Руско-српски и српско-руски теолошки речник* концепцијски је прилагођен својој главној намени, односно основној циљној групи будућих корисника, а то ће бити, пре свега, Срби и изворни носиоци српског језика, у првом реду ученици и студенти, којима треба поуздан лексикографски ослонац како у разумевању текстова на руском језику са предметом из теолошке области, тако и у говорној продукцији, усменој или писменој, тј. када се треба активно служити руским језиком.

Речник је, како сазнајемо у Уводним напоменама, прошао трогодишњу аprobацију у наставној пракси, показавши се као веома користан за обогаћивање лексичког фонда студената и одигравши важну интегративну улогу у систему средстава наставе руског језика у теолошком

образовном профилу. С обзиром на дидактичку намену речника, аутори су се определили да, поред семантизације, речнички чланци садрже и друге релевантне информације: акценатску, а по потреби граматичку, нпр. у вези са глаголском валентношћу.

Помоћ при читању, разумевању и превођењу теолошке и духовне литературе на руском језику важна је, али не и једина намена овог речника. Он може знатно допринети стицању лингвистичких знања и као подршка у развијању активних комуникативних способности. Основна намена српско-руског дела (*Српско-руски речник*) је помоћ корисницима у оспособљавању за активно коришћење и служење руским језиком.

У традиционалном погледу најважније је чињеница да је *Руско-српски и српско-руски теолошки речник* преводни терминолошки речник, да је један од главних подстицаја за његов настанак била велика потреба за таквим речником у сфери превођења с руског језика на српски и са српског језика на руски, да он омогућује читање, разумевање и превођење разноврсне теолошке и њој предметно сродне литературе на руском језику, те да је у речник уграђено богато преводачко искуство његових аутора, посебно искуство у превођењу радова сакралног стила, који опслужује преваходно писмену, а донекле и усмену комуникацију (симпози-

јуми, научни скупови, академска предавања, дискусије).

За успех тог лексикографског подухвата од посебног је значаја чињеница да је проф. др Ксенија Кончаревић један од водећих стручњака у области теолингвистике, тако да су сва шира и ужа концепцијска решења у речнику осмишљена не само из лексикографског, лингводидактичког и традиционалног него и теолингвистичког угла, што је до најексплицитнијег израза дошло у другом и трећем одељку Уводних напомена, али што је присутно и у другим деловима речника.

Руско-српски и српско-руски теолошки речник спада у речнике средњег обима (у сваком од два основна дела налази се око 4.000 одредница (од којих многи речнички чланци обухватају и изразе у којима се описане лексеме користе), док је додатни материјал груписан у шест одељака). То је специјализовани речник који својом структуром и методологијом лексикографске обраде одговара потребама изграђивања не само преводачке, него и комуникативне, а делимично и лингвокултуролошке компетенције, и намењен је свакоме ко жели да дубље проучава православну теологију и духовност на руском језику.

По својим циљевима *Руско-српски и српско-руски теолошки речник* је комплексне природе јер може служити за развијање и пасивних и активних комуникатив-

них способности, тј. и за читање и за превођење, и за говорење и за писање у сферама унутарцрквене комуникације и академске теологије. За кориснике са српским матерњим језиком (којима је речник у првом реду и намењен) руско-српски део има преовлађујуће пасивни, а српско-руски део – преовлађујуће активни карактер.

Руско-српски део у речнику обухвата и преводно семантизује лексички фонд који у високом проценту (преко 90%) покрива текстове свих компоненти са-

кралног функционалностилског комплекса.

Из свега реченог јасно произлази да *Руско-српски и српско-руски теолошки речник* може веома много допринети квалитетнијем и ефикаснијем овладавању руским језиком у домену теологије и православне духовности.

др Предраг Пићер,
редовни професор
Филолошког факултета
Универзитета у Београду,
дописни члан САНУ

**Böhnke, Michael / Kattan, Assaad Elias /
Oberdorfer, Bernd (Hrsg.): Die Filioque-
Kontroverse. Historische, ökumenische und
dogmatische Perspektiven 1200 Jahre nach der
Aachener Synode**

Herder Verlag, Freiburg 2011 [Reihe: *Questiones Disputatae*, Nr. 245]
320 стр.; 21,5 cm
ISBN: 978-3-451-02245-6

Године 2009. била је обележена 1200. годишњица Ахенског Сабора (809). На том Сабору прокламовани *Decretum Aquisgranense* садржао је *Filioque*, допуну Символу вере из 381. г. Тим јубиларним поводом је од 23–26. септембра 2009. г. одржан у Ахену интернационални симпозион теолога, са фокусом на питању настанка филиокве-контроверзе. Укупно 36 теолога различитих деноминација из Белгије, Немачке, Француске,

Грчке, Велике Британије, Канаде, Аустрије, Румуније, Русије и Шведске узело је у својству референата учешће у раду овог симпозиона. Пред нама је зборник радова прочитаних и дискутованих на њему – Böhnke, Michael / Kattan, Assaad Elias / Oberdorfer, Bernd (Hrsg.): *Die Filioque-Kontroverse. Historische, ökumenische und dogmatische Perspektiven 1200 Jahre nach der Aachener Synode*, Herder Verlag, Freiburg 2011, објављених